

Федорчук Наталія

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА І ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

На ріст продуктивності праці і рівня життя населення істотний вплив чинить економічна політика держави. Перш за все за допомогою економічної політики держава може впливати на величину фізичного і людського капіталу. Якщо зростає запас капіталу в економіці, той збільшується економічний потенціал країни, і економіка може виробляти у майбутньому більшу кількість товарів і послуг [1]. Тому, якщо уряд хоче збільшити продуктивність, прискорити економічне зростання й підвищити рівень життя своїх громадян, він має проводити наступну політику:

1. Стимулювати внутрішні інвестиції і заощадження. Зростання запасу капіталу в економіці відбувається за допомогою інвестицій. Чим вища частка інвестицій в економіку (наприклад, в Японії, Південній Кореї), тим вищі темпи економічного зростання. Оскільки зростання запасу капіталу безпосередньо впливає на зростання продуктивності праці, то основна умова економічного зростання – збільшення інвестицій. Основу інвестицій складають заощадження. Якщо суспільство споживає менше, а заощаджує більше, то воно має більше ресурсів для інвестування.

2. Стимулювати інвестиції з-за кордону, знімаючи обмеження на отримання у власність капіталу країни. Очевидно, що збільшення капіталу може відбуватися не тільки за рахунок внутрішніх, але і за рахунок іноземних інвестицій. Розрізняють два види іноземних інвестицій: прямі і портфельні. Прямі іноземні інвестиції – це інвестиції в капітал, якими володіють і розпоряджаються (управляють) іноземці. Портфельні іноземні інвестиції – це інвестиції в капітал, що фінансуються за допомогою іноземців, наприклад, дохід від продажу іноземцям акцій і облігацій фірм даної країни, але які знаходяться під управлінням виробників (резидентів) даної країни. Іноземні інвестиції забезпечують зростання економіки країни. Незважаючи на те, що частина доходів фірм, створених за участю іноземного капіталу, йде за кордон (прибуток іноземних фірм від прямих інвестицій, отримані дивіденди і відсотки по цінних паперах від портфельних інвестицій), зарубіжні джерела фінансування збільшують економічний потенціал країни, підвищують рівень продуктивності та оплати праці. Крім того, іноземні інвестиції дозволяють країнам, що розвиваються, освоїти передові технології, що розробляються і використовуються у розвинених країнах.

3. Стимулювати освіту. Освіта – це інвестиції у людський капітал. У США, за даними статистики, кожен рік, витрачений на навчання, підвищує зарплату працівника в середньому на 10%. Освіта не тільки підвищує продуктивність реципієнта (тобто людини, яка її отримала), вона може забезпечити позитивний зовнішній ефект (екстерналії). Зовнішній ефект відбувається тоді, коли дія однієї людини позначається на добробуті іншої людини або інших людей. Освічена людина може висувати ідеї, які стають корисними для інших, загальним надбанням, ними мають можливість користуватися всі, хто опиняється у сфері дії позитивного зовнішнього ефекту освіти. Це аргумент на користь державної освіти. У цьому зв'язку особливо негативними наслідками володіє явище, що отримало назву «відтік мізків»(brain drain), тобто еміграції найбільш освічених і кваліфікованих спеціалістів з бідних країн і країн з перехідною економікою у

багаті країни, які мають високий рівень життя.

4. Стимулювати дослідження і розробки. Велика частина зростання рівня життя відбувається завдяки зростанню технологічних знань, які йдуть з досліджень і розробок. З часом знання стають суспільним благом, так, що ми всі можемо використовувати їх одночасно, не зменшуючи вигаду (добробуту) інших. Дослідження і розробки можуть бути простимульовані грантами, зниженням податків і патентами для встановлення тимчасових прав власності на винаходи.

5. Захищати права власності та забезпечувати політичну стабільність. Під правом власності розуміється можливість людей вільно розпоряджатися належними їм ресурсами. Щоб люди бажали працювати, зберігати, інвестувати, торгувати, винаходити, вони повинні бути впевнені, що результати їх праці і належна їм власність не будуть вкрадені, і що всі угоди будуть виконані. Навіть найменша можливість політичної нестабільності створює невизначеність щодо прав власності, тому що революційний уряд може конфіскувати власність, особливо капітал. Цей напрямок політики важливий:

- як інституційна основа для збільшення внутрішніх інвестицій і особливо для залучення іноземних інвестицій;

- для захисту інтелектуальної власності, що є стимулом зростання технологічного прогресу.

6. Стимулювати вільну торгівлю. Вільна торгівля подібна технологічному досягненню. Вона дозволяє країні не виробляти всю продукцію самій, а купувати в інших країнах ті види продукції, які вони виробляють більш ефективно. Часто для країн, що розвиваються звучить аргумент про необхідність захисту молодих галузей промисловості від іноземної конкуренції та проведенні протекціоністської політики, яка обмежує або навіть забороняє міжнародну торгівлю. Цей аргумент неідеальний, оскільки розширення торгівлі з розвиненими країнами не тільки дозволяє країнам, що розвиваються, заощаджувати на витратах і не випускати продукцію, виробництво якої є неефективне, але й користуватися новітніми світовими технічними та технологічними досягненнями.

7. Контролювати зростання населення. Для забезпечення зростання добробуту темпи зростання виробництва повинні бути вищі темпів зростання населення. Тим часом, високі темпи зростання населення роблять інші фактори виробництва «більш тонкими» (тобто в розрахунку на одного робітника) і зменшують можливості для зростання економіки. Так, швидке зростання населення знижує капіталоозброєність, тобто кількість капіталу, яка припадає на одного робітника, що веде до зниження продуктивності праці і рівня добробуту. Особливо гостро проблема темпів зростання населення проявляється при аналізі змін людського капіталу. Високі темпи зростання населення, тобто збільшення частки дітей та молоді, створюють серйозні труднощі для системи освіти, особливо в країнах, що розвиваються [2].

Список використаних джерел

1. Державна політика: підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ : НАДУ, 2014. 448 с.

2. Пустовойт О.В. Економічне зростання України: проблеми та можливості прискорення. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 4. С. 71-92.

